

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԱՅԳԱՅԻՆ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՐ ԱՅԼՆ

ՔԱՅՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ամեն տեղի համար ուր այս լրագրի մուտքը արգելուած չէ, ամբողջ 14րդ շրջանի (98-րդ տար.) — 99 մայիս) բաժնորդագրին է 20 Փր. կանխիկ:

Համահի. Ե. Երանյան: Մ. PORTOUKALIAN, Rédacteur du journal Arménia. MARSEILLE (France).

ԺԴ ՏԱՐԻ ԹԻՒ 31

1898 ՆՈՅԵՄԲԵՐ 23

1898 ՆՈՅԵՄԲԵՐ 11 (Հ. Յ.)

ՉՈՐԵՊԵՐԱԿ

Կը հրատարակուի Ի. Ե. Երանյան:

ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ

Խմբագրութիւնը, եթէ հարկ համարի, համարաւորուած է կառավարութեան կը հրատարակէ իրեն զրկուած գրութիւնները:

Պատկերասրահները կը հրատարակուին հայերէն և ֆրանսերէն լեզուով:

Les annonces, en français et en arménien, sont reçues aux bureaux de la Rédaction: Rue Glaudivès, 17.

ԲԱՅՈՒԱԾ Է ԲԱՅՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

“ԱՐՄԵՆԻԱ”

ԺԴ ՇՐՋԱՆԻՆ (1898 ՕԳՈՍՏՈՍ—99 ՄԱՅԻՍ)

Արմենիայի բաժնորդագրութեան պայմանները նորից կը մնան: Թէ՛ օգոստոսէն, թէ՛ սեպտեմբերէն և թէ՛ հոկտեմբերէն սկսելով բաժնորդագրողները հաւատարմագիտ կը պարտին վճարել 20 Փրանք բաժնորդագրին մինչև 14րդ շրջանի վերջը (1899 մայիսի վերջ):

ԱՐՄԵՆԻԱԿԻ ՕԺԱՆԴԱԿՆԵՐՆ Իրենց համար ստացած մէկ օրինակ Արմենիայէն դատ՝ արի բաժնորդագրին 20 Փր. է, օրինակի համար քանի օրինակ Արմենիա որ ուզեն, իրենց լրագրի ծրարին մէջ գրուած կը դըրուէին առանց ուրիշ հասցէ վրան գըրուելու և անոնց բաժնորդագրին ամ. սակաւ մէկ ֆրանք միայն հաշուելով:

Այսպէս, 98 հոկտեմբերէն կամ անոր յաջորդ ամիսներէն սկսած (մինչև 14րդ շրջանի վերջ) բաժնորդագրութիւն կը կանխէ ընդունել որովհետեւ օգոստոսի և սեպտեմբերի թիւերն ուղարկուած են արդէն:

ԱՐՄԵՆԻԱԿԻ ՑՈՒՇԱՐԱՐ

Ա. ՏԱՐԵԿԱՆ

(1885—86)

Արմենիայի Ա. տարեշրջանի թիւերը այժմ բոլորովին սպառած և միևնոյն ժամանակ շատերի հետաքրքրութեան առարկայ դարձած լինելով, այդ շրջանի մէջ Մ. Փորթուքալեանի գրած առաջնորդող յօդուածներէն զէթ 30ի չափ ամփոփուած են Յուշարարի մէջ որ ութամս զիրքով 124 երեսներէ կը բաղկանայ:

Գինն է 1 ֆրանք և 40 սանթիմ. (Պարսկաստանի համար 1 ֆրանք):

ՔԱՅՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Բաց ճամակ Հայաստանցիներին. — Գամառ. Քարիպի մահաբանը. — Կիպ. րոսի ազգային կրթարանի օրհանգը. — «Սուրբաղի» բանը. — Կրեոն. — Կ. պոլսի ռուսական դեսպանը. — Թիւրքիական լուրեր. — Լորտ Սալգալերի ձառը. — Անգլիա և Ֆրանսա. — Ֆրանս-խաղաղական մի միջադէպ. — Տեղական. — Վիլ. հիւլ կայսրի ճամբորդարկները. — Սպանիա և Միացեալ Նահանգներ. — Արտասան մանի լուրեր. — Մանացումներ:

ԲԱՅ ՆԱՄԱԿ ՀԱՅԱՍՏԱՆԵՐԻՆ

Հայրենակիցներ,

Երկար լուծիւնից յետոյ, դարձեալ կը շարունակեմ խօսել ձեզ հետ իմ «Բաց Նամակ» ներքին, հեռուոր մի երկրէ:

Ամեն տարի մի նոր շրջան է բաց լուծ մեզ համար և ամեն անգամ ազգայիններին տեսութիւնները փոփոխուելու են թակայ են դառնում: Կար ժամանակ, որ ամեն օրուայ հասած զժախտ ու գուժաբեր լուրերը չկու թեցրած էին մեզ, զգում էինք անհուն վիշտ ու ցաւ, երբեմն աչքերն իր դարձնում էինք այս ու այն կողմ, փրկութեան մի նշոյլ էինք փնտռում և ամենափոքրիկ շառաւիղն անգամ մեզ մխիթարում ու ոգևորում էր, թէն վիշտը իւր խոր արմատ ձգած էր մեր սրտում ընդ միշտ: Անցաւ այդ շրջանը, յուսահատութեան օրերը եկան, ամեն կողմերից ողբերի ձայներ լսուեցին. շատերը չկարողացան դիմանալ այդ դաժնադէտ բոլէին, թուլացան ու ընկճուեցան, շատերը վատարի վիճակներին ման ընկան, դեռ չէր հասած պատերազմի գալը:

Անցողիցն այդ օրերն էլ. հիմա բոլորովին այլ շրջան է մեզ համար. ոմանք գեռ յոռետեսութեամբ պաշարուած դէպի կորուստ են դիմում, ոմանք էլ ծայրայեղ լաւատեսներ դարձած, ազգի վիճակի լաւ օրեր են համարում և ծածկելով մեր ցաւերը քաղցր օրօրներ են կարգում:

Ասին որ վերածնութեան նոր օրեր են եկել, փաստեր բերին թէ արտասահմանում նոր նոր լրագիրներ են հրատարակվում և որպէս թէ՛ հայրենիքում այժմ աւելի ուշադրութիւն դարձուցած են կրթական գործին:

Վրայ, այժմ դպրոցների և աշակերտների թիւը աւելի շատ է քան առաջ: Բայց ի՞նչ է իրականութիւնը. — Իրականութիւնը բոլորովին այլ է. Պոլսի լրագրութիւնը հնից շատ ընկած է այժմ, իսկ արտասահմանում (մանաւնդ Ռուսարիում) սունկի նման բուսած լրագիրները բնաւ ապացոյց չեն արթնցած, վերածնած ու կրթութեամբ, շատերը լոկ շահախոսական ու այլ նպատակներով երևան եկած մրախլութեան ու մարի մրտնեք (1), մի երկուքը մինչև անգամ անբարոյականացնում են մեր ժողովրդին:

Իսկ գալով հայրենիքի դպրոցների մասին, միւր ձեռք ունեցած վիճակագրական տեղեկութիւնները բոլորովին այլ կըրականացնեն յանգեցնում են մեզ: Բաղդատեալով հին ու ներկայ վիճակը, այժմ շատուշաւ ետ մնացած են. երկար կը լինեն թիւերը մէկի մէկի յաւալ բերել:

Մեր այժմու կացութիւնն մի փոքրիկ օրինակ վերցնենք: Հարց է ծագում, ինչո՞ւ բողոքական ու կաթոլիկ պրօպագանդիստները գործելով ու քարոզելով երկար տարիներ, օրինակ վախում, յաջողութիւն չէին գտել. իսկ այժմ վախի մի ամբողջ թաղ Գոմիսիկեանների ճանկն է ընկել: Իսկ կղերն ու իրենց համամիտներն առում են. «անոնք արծաթ ունին, կուտան. մեր ձեռք ի՞նչ կայ որ ի՞նչ անենք»:

Թո՛ղ լաւ հասկանա քաղցր օրօրներ կարգացողները, որ դեռ չեն հասել այդ երազած երանիկ օրին: Ճիշդ է, որ ամեն ժամանակե աւելի ձգտում կայ մեր ժողովրդի մէջ գտնել իսկական յառաջադիմութեան ու փրկութեան ճանապարհը, սակայն մեծաւ մասնութիւնը դեռ չէ տեսել այդ ճշմարիտ ուղին:

Անտարբերութեան, յետաճախութեան ու խաւարի դէմ պէտք է կուռել, պէտք է ճշմարիտ գործունէութիւն գոնէն ներս սողոսկող օձերի գլուխը լախախելու, պէտք է կուռել գաղափարով, իսկ գաղափարական ոյժը կազմողներին շատերին կըրքրենք. մնացողները պէտք է պարտաճանաչ լինին:

Անտարբեր չը մնանք:

Վ. ՇԵՂԵՆԻ

(1) Մեր անարկութիւնը բնաւ չի վերաբերում մի քանի լուրջ հրատարակութիւններին:

ԳԱՄԱՆ ՔԱՐԵՊԱՆ ՄԱՀԱՐԱՆԸ

Պեց տարին անցաւ արդէն մեր ազգային մեծ յանձնարարութեան ի վեր որը լացին աշխարհի շրջա կողմը դառնաւ ամեն հայեր օրովհետեւ իր ազգային վիճակով փոքր ի շատե հեռաբերուող մի Հայ չկայ որ գէթ պահ մի յուզուած և ոգևորուած չլինի «Մայր-Սրաքսի» հեղինակի երգիւրով:

Այլ սակայն 7 տարիէ ի վեր դեռ չէ յաջողուած 3000 բուլբի հաւաքել մեր այդ անզուգական անմահ բանաստեղծի, Գամառ Քարիպի (Ռա. փայել Պատկանեան), գերեզմանին վրայ մի վայելուչ կիսարձան կանդնելու համար, թէն կէս դարի մօտ կը լինի որ հին ու նոր հայ սերունդը, հարուստ թէ աղքատ, անոր երգերով ոգևորուած, լացած, ուրախացած են Ռուսաստանի մէջ միլիոնաւոր հաւրուստ Հայեր բաւական կան. Բագուի մէջ շատ Հայեր կան որոնց համար 3000 բուլբին իրենց քէյֆի շաղկապութիւնների մէկ ամենաշնչին մասը միայն կը կազմէ. բայց իրենցմէ ոչ շատ հեռու ու Նախիվեանի մէջ թաղուած անմահ Հայի մը գերեզմանին վրայ արձան մը կանգնելու համար 7 տարիներէ ի վեր հանգանդաւոր դուժարին պաւկտաւ լրացուելով, 3000 բուլբի հասցունելու կարող մէկ Հայ դեռ չէ գըտնուել ամբողջ Ռուսաստանի Հայրին մէջ. ա՛լ չենք ըսել ամբողջ աշխարհի Հայերին մէջ, թէն Գամառ Քարիպի ամբողջ Հայութեան կը պատկանի և ոչ թէ միայն Ռուսաստանի Հայերին:

Ահա թէ ինքնաճանաչութեան և ազգային պատուի զգացման մասին դեռ ի՞նչ վիճակի մէջ գտնուող ժողովուրդ մ'ենք և ի՞նչպէս գիտենք զընահատել մեր մեծ մարդեր:

Սոյն մահարձանի համար եղած հանգանակութեան գաւազանն ունախիկանցի Տիար Գր. Չալոսչեանի հրատարակած հաշուէն կիսացուի որ հանգանակութեան գումարը, մինչև այժմ տոկոսները վրան բարդուելով, հազիւ եղեր է դեռ 1523 բրլ. և 75 կոպէկ:

Տեսնենք ե՞րբ կը հասնի 3,000ի:

Գոհութեամբ կրմանանք որ կիպ-
տուի Ազգային կրթարան-որրանոցը
հետզհետէ աւելի համակրութեան և
աջակցութեան կարժանանար: Յայտնի
է որ այդ կրթարանի վերին տեսչու-
թիւնը կը գտնուի Մանչեսթըրի մէջ
պատուաւոր ազգայիններէ կազմուած
խնամակալութեան մը ձեռքը որին կը
նախագահէ նոյն տեղի Արթ. Հովիւր,
Տ. Թորոս քահանայն:

Այս օրեր փարիզի մէջ ալ խնամա-
կալութեան ճիւղ մը հաստատուեր է
նոյն տեղի պատուաւորաւ ազգայիննե-
րի մէջ քանիներէն կազմուած, փա-
րիզի հովիւ Արթ. Տ. Սուքիաս վ. Գա-
րոնեանի նախագահութեամբ: Յիշեալ
մասնաժողովը փարիզի մէջ հանգա-
նակութիւն բանալով ամեն տարի
գումար մը պիտի ղրկէ Կիպրոսի ազ-
գային որբանոցին նպատակով համար:

Տարակոյս չունինք թէ փարիզաբը-
նակ ազգայիններ ուրախութեամբ
պիտի մասնակցին ամեն տարի այդպի-
սի բարեսիրական ձեռնարկի մը:

ՍՈՒՐԿԱՆԴԱԿ ԲԱՌԸ

Կ.պօլսէն կը հաղորդեն հետեւեալ ծի-
ծաղաւորք գէպը որ ցոյց կուտայ թէ
թիւրք գրաքննութիւնը որ աստիճան
հմուտ է հայերէն լեզուին և ինչ աստի-
ճան ծաղրելի խտտութեամբ կը վարուի
Կ.պօլսի հայ գրադէտներին հետ:

Կ.պօլսի «Ճէրիտէի Եարգիլէ» հայա-
տաւ և թրքարարաւ օրաթերթի ար-
տօնատէր Տիար Ֆիդրան ձիւլէլէկեան ար-
տօնութիւն ստացած էր նաև Սուրհան-
դակ անուն հայրէն աննօրեայ մի թերթ
հրատարակելու, որի առաջին թիւը պիտի
կընէր սեպտ. 15/27ին. բայց Վսերհան-
դակը, կայսերական իրաւունքով արտօն-
ուած այդ թերթ, դեռ չձեռնած վիճեց
Մի քանի անգամ, հաւանօրէն հայ անու-
նը կրօններ, թիւրք կառավարութեան իբր
թէ աչքը կը բացան, լրացատրելով թէ «սուր-
հանդակ», բառին մէջ հետեւեալ թաքուն
իմաստը կը պարունակուի, սուր հան-
քաղին դէմ: Տիար ձիւլէլէկեան անմի-
ջապէս ձեռքադրուելով հարցաքննու-
թեան կենտրոնացուի և հաղիւ կը յաջողի
համոզել հարցաքննիչ գատաւորին թէ
«սուրհանդակ» մի անմեղ բառ է որ
թղթատարի իմաստով կը գործածուի
ընդհանրապէս հայ լեզուին մէջ, ինչպէս
կը գրեն լրագրիւնները: Ներողական սուր-
հանդակը այսինչ օր եկաւ կամ չեկաւ
և այլն: Տիար ձիւլէլէկեան կարծաւորի,
բայց Սուրհանդակը կարգիւրի. հիմա
խնդրաբար տուեր է «Բանբեր» անունով
հրատարակելու որի համար արտօնութիւն
տալու խտտուած եղեր է իրեն:

Այս դէպքին վրայ, գրաքննութիւնը
հայերէն լրագրիւններին արգելած է ալ
սուրհանդակ բառը գործածել. պէտք է
այսուհետեւ «թղթատար» բառը գործած-
ուի «սուրհանդակ» տեղ, և թէ մէկն ալ
չենէ այս բառի համար ալ վաճառու
մեկնութիւն մը գտնէ:

ԿՐԵՑԷ

Կ.պօլսէն կը հաղորդեն նոյ. 18ին.
«Աթէնքէն» տնտեսական թերթին
ընդ կրմանանք որ Յրանտարի, Անգլի-
աի, Ռուսիաի և Իտալիաի դեսպաննե-
րը հաղորդեն ևն Երկրիս թաղաւո-

րին թէ իր աղան Երկրիս իշխանը
չորս տէրութիւններ կողմէն կրէտէի
մէջ բարձր պատուիրակ (haut com-
missaire) պիտի նշանակուի, 2 կամ 3
տարեկան մի շրջանի համար: Այդ
մասին իրենց պայմաններ իմացուցե-
րն թաղաւորին:

«Արտաքին գործերի նախարար
Թէվֆիկ փաշան վերջերս գնաց չորս
տէրութիւններին դեսպանատունները,
ըսելու համար թէ սուրթան իմացած
լինելով Երկրիս իշխանի մասին տէ-
րութիւններին մտադրութիւնը, կը
յայտարարէ որ թիւրքիւնք պիտի կրնայ
իր հաւանութիւն տալ ատոր, այլ
ընդհակառակ պիտի բողոքէ անդ
նշանակուելուն դէմ: Այս իմաստով
մի շրջաբերական ալ ղրկուած է չորս
տէրութիւններին մօտ գտնուող օս-
մանեան դեսպաններին:

«Յարակուսելի է որ տէրութիւննե-
րը Բ.Դրան ծանուցանեն Երկրիս իշ-
խանի պաշտօնի նշանակուելը որովհե-
տե իշխանը և տէրութիւններին կողմէն
բարձր պատուիրակի պաշտօնով պիտի
ղրկուի կրէտէ, իր պաշտօնավարու-
թեան համար պայմանաւորաւ ալ ո-
րոշուելով: Այս ձևով իրեն պաշտօն
յանձնուելու պատճառն ալ արդէն Բ.
Դրան ծանուցանելու անպատեհութե-
նէն ազատ մնալու փափաքն եղած է:

— Աթէնքէն կը հաղորդեն թէ Եր-
կիս իշխանը Տանիմարքան վերա-
դառնալով Աթէնքէն հասաւ նոյ. 18ին.
Բիւրէի մէջ մեծ ոգևորութեամբ ըն-
դունելութիւն եղաւ իրեն: Կեցցէ՛ Եր-
կիս իշխան, կեցցէ՛ կրէտէ կաղաղա-
կէր ժողովուրդը: Աթէնքէն գտնուող
կրէտացիները մինչև Բիւրէ գնացած
էին իրենց գրօշակներով գրմատեղու-
համար Երկրիս իշխանին: Նոյնպէս
մեծ ոգևորութիւն տիրած է Աթէնքէի
փողոցներին մէջ: Կրէտացիներ և Ա-
թէնքացիներ իրենց տուններ զարդա-
րած էին գրօշակներով: Թաղաւորը
խորհուրդ տուաւ որ ցոյցեր անել
հետեւ կենան որովհետեւ Երկրիս իշ-
խանին կրէտէի վրայ նշանակուելը
դեռ պաշտօնապէս հրատարակուած
չէ:

— Քանեաւ և կրնաւագրեն նոյ. 21ին
հետեւեալները:

Այսօր 1200 Փրանսացի ծովային
հետեւակազօրք «Եմբօք» շոգենաւը
մօտն Յրանտար վերադառնալու հա-
մար: Ամբողջ ժողովուրդն ոգևորուած
համակրութեան ցոյցեր ըրաւ իրենց:

Երկրիս իշխանն իր պաշտօնավա-
րութեան իշխանութիւնը պիտի ստա-
նայ մեծ տէրութիւններէն որոնց մէջ
համաձայնութիւն գոյացած է այս նը-
կատմամբ: Ռուսիա, Յրանտար, Ան-
գլիա և Իտալիա, իւրաքանչիւրը մէկ
միլիոն Փրանք կրէտէի կառավարու-
թեան կանխավճար պիտի ընեն որ
յետոյ իրենց պիտի հատուցուի առա-
ջին փոխառութեամբ ստացուած գու-
մարէն:

— Միջազգային դատարանը սկսաւ
դատել այն մահմէտականներ որոնք
Քանտարի մէջ քրիստոնեայիներ կոտո-
րածին մասնակցած էին Միւնչէ այժմ
3 հոգի մահի դատապարտուեցան:
Դատաւարութիւնները մէկ ամիս պիտի

տևեն: Ամբաստանութեան թիւը 42ի
կը հասնի: Ամբողջ կղզին մէջ ժողո-
վուրդը հետզհետէ զինւթափ կը լինի:
— Աթէնքէն կը հաղորդեն թէ Եր-
տարանին թէ կրէտէի ծովակալներն
որոշեցին որ այսուհետև յուշարէնը
պաշտօնական լեզու լինի Կրէտէի մէջ:

Կ. ՊՈԼՍԻ ՌԻՍՍԵԱՆ ԳԵՍՊԱՆԸ

Արդէն յայտնի է մեր ընթերցող-
ներին որ Կ.պօլսի Փրանսական դես-
պանը փոխուեցաւ:

Ռուսական դեսպան Տ. Ջինովիէվի
համար ալ կըրուի որ պետական խոր-
հրդի անդամ պիտի նշանակուի և ա-
նոր տեղ Կ.պօլսի պիտի ղրկուի Միւն-
խէի ռուսական դեսպանը Տ. Իզվո-
լսքի:

ԹԻՒՐԿԻԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

Ճիշդ այն միջոցին որ վիւհէլմ կայս-
րը ու կարմիր սուլթանը իրարու ձեռք
կը սեղմէին Կ.պօլսի մէջ և Ալմանացի
ներն ու Թիւրքերը կեղբայրանային,
ալմանացի երկու գիտնականներ, Խոթ
Թէօր Պէլք և Խոթթէօր Լէման, որոնք
վանի կողմի գիտական հետազոտու-
թիւններ անել և բեռնագիրներ ըն-
դորենակել գնացած են, Սիվան լե-
ռին վրայ երբ մի քիչ հեռացած էին
իրենց ուղեկցող թիւրք օստիկանների
խումբէն, յարձակում կը կրեն հա-
մախի՛՛ք քիւրտ հեծելազօրքերէ, կը
կողոպտուին և Խոթթէօր Պէլք կը վի-
րաւորուի բաւական ծանր, թէեւ ոչ
մահացու կերպով:

Վանի մէջ ալմանական հիւպատոս
չգտնուելով, անգլիական հիւպատոս
Տ. Էլիքթ գիմեց Վանի նահանգապետ
փաշային, պահանջելով որ յանցաւոր-
ները բռնուին և պատժուին: Գործը
հաղորդուած լինելով Կ.պօլսի ալմա-
նական դեսպանատան, դեսպանը նոյ-
նը պահանջեց և Բ.Դրանէն: Սուլթա-
նի հրամանով և հաշուով կը գարման-
ուի այժմ Տ. Պէլք Վանի զինուո-
րական հիւանդանոցին մէջ: Բայց փա-
շան երկիւղ յայտնեւ է համախիշտները
ձերբակալելու համար, որովհետեւ ա-
նոնց հրամանատար Հիւսէյին փաշան
կը պաշտպանէ զիրենք: Անգլիական
հիւպատոս Տ. Էլիքթ կը պահանջէ
նաև այժմ թէ Հիւսէյին փաշան պետք
է պաշտօնանկ լինի:

— Վանէն կը հաղորդեն թէ Թիւրք-
լիսէն ճանաչաւ եււած 35ի չափ Վանեցի
հայ գաղթականներ ապահովապէս
հասնել ևն Վան հսկո. 5/17ին, Վանի
փոխ-հիւպատոս Տ. Մայէվսիլի,
թարգման Տ. Կարապետ Չիլիկար-
եանի և մի քանի թիւրք օստիկաննե-
րի առաջնորդութեամբ:

— Կ.պօլսէն կը հաղորդեն նոյ. 20ին
թէ նախկին մեծ եպարքոս և կրէտէի
նախկին զինուորական հրամանատար
Ճէւատ փաշան ձերբակալուելով Դա-
մասկոսի մէջ բանտարկուելու է, կրէտէի
գործերին պատճառով:

ԼՈՐԵՍ ՍԱԼԱԶՔՐԻԻ ԺԱՌԸ

(Շար. 30րդ բաժնի և վերջ)

Չեմ ըսեր որ եթէ ուրիշներ մեզ այն-
պիսի դիրքի մը մէջ ձգէին ուր չենք
գտնուիր հիմա, ևս պիտի վարանէի մար-
դարէնաւու ինչ որ տեղի պիտի ունե-
ւար այդ ժամանակ. բայց գործերի հի-
մակուան վիճակէն բաւական գոհ ենք
մենք, շատ գոհ ենք և չենք կարծեր որ
պատճառ մը լինի փորձելու որ մենք
մեր կողմէ փոխենք գործերի ներկայ վի-
ճակը:

Չեմ ըսեր որ բոլորովին հաճախի է,
չեմ ըսեր որ ցրտութեան շարժառիթներ
չեն պատահիր. բայց, մեր բոլորաթիւ
դիրքէն և ուրիշ ժողովուրդներին ինչպէս
նաև անգլիական ժողովուրդին կարծիքը
նկատի առնելէ յետոյ, կրնամ որ կը կար-
ծեմ թէ շատ իրաւացի կերպով մենք
կրնանք մնալ գործերի ներկայ վիճակին
մէջ:

Այլ սակայն մի՛ կարծեք որ կուգամ ը-
սել թէ վերջին երեք տարիներէ դէպքե-
րը բնաւ ազգացութիւն ունեցած չեն Ս-
թիպատոսի մէջ մեր ունեցած դիրքին վը-
րայ. այդպիսի բան մ'ըսել անկարելի է:
Կռուի դաշտ մը կայարան մը կը ներկա-
յացուեն պատմութեան ընթացքին մէջ
և կռուին յառաջ եղած գործերի վիճակը
չկրնար նոյնը մնալ կռուին յետոյ:

Թէեւ Գէպրիլի մէջ լորտ Վալսէյնի
յագթութիւնը անգլիական զորակազմի
մեր նոր պատմութեան սկզբնաւորութիւնն
եղաւ. այդ հարուած տրուելէ յետոյ՝ Կ-
թիպատոսի մէջ մեր ունեցած դիրքը բոլոր-
ովին ասարեք է անկէ առաջ եղածէն:
Այդպէս է և Օսմանական մէջ լորտ Քիշ-
նէրի տարած յագթանակէն յետոյ. անոր
այդ հարուածը տալէն յետոյ, Կթիպատոսի
մէջ մեր ունեցած դիրքը ալ այն չէ ինչ
որ էր անկէ առաջ (Երկարատեւ ծախա-
հարաւրանքներ). Բայց ես մեծ յոյս ունիմ
որ այնպիսի դէպք մը չպիտի պատահի
որ մենք հարկադրուինք Կթիպատոսի մէջ
մեր դիրքը փոխել որովհետեւ համոզուած
եմ որ աշխարհ հիմակաւան պէս լրացող
վիճակի մը մէջ չմնար եթէ մեզ հարկա-
դրեն այդպիսի բան մը ընելու:

Պիտի ըսէք ուրեմն. Սթէ չպիտի եր-
թանք կրէտէն առնենք, եթէ չպիտի եր-
թանք Սիրիան առնենք, եթէ չպիտի եր-
թանք Կթիպատոսն առնենք, ինչու հա-
մար կրնէք այս պատրաստութիւններ —
Չէ կարելի մէկ վայրկեանի մէջ դադարե-
ցունել դաշտը. Բայց ես ունեւի հետեւ
թիւրքով կը պարտու ինչորեւ ձեռքէն որ
աչքի առջև ունենաւ աշխարհի վիճակը
ուր կը գտնուի այս դարի վերջը մեր ներ-
կայ սերունդը:

Ձինարափութեամբ առաջաքից
Լորտ Սալապըրի կը շարունակէ
այսպէս:

Նորին Վեհափառութիւն Ռուսիաի
կայսրէն հրաւէր ընդունելոյն ներկայ
գտնուելու մի վեհաժողովի, մի կերպով
ազգերի զինաթափութեան միջոցներ
ձեռք առնելու համար: Սրտառնող գնա-
հատեմ մի այդպիսի հրաւէրի շարժառիթ
եղող զգացումը, կը հիմանամ այդ բան
թիւրքով նկարագրին վրայ և այդ նպա-
տակով իր արած ջանքերի մէջ մեր կրցած
ամեն աջակցութիւն և համակրութիւն
բոլորովին իր արամադրութեան տակ կը
գտնուին. այսու ամենայնիւ, թէեւ իր
տեսութիւններին և փափաքներին կը հա-
մակերպինք, ներքին է մեզ խորհիլ թէ
մինչև որ հասնի այն երջանիկ օր ուր իր
այդ փափաքներ յաջողութեամբ պսակ-
ուին, մենք դեռ կը պարտաւորուինք մեր
ուշադրութիւն դարձունել մեզ շրջապա-
տող վտանգներին վրայ և պէտք եղած
զգուշութիւններն ընել:

Այդ մեծ առաջարկ որ կը կարծեմ թէ
մարդկութեան պատմութեան մէջ մի

գարագ
ժամի
ներով
այ կու
րի, առ
եան Հո
ալ մաս
կալուա
համար
մի ստ
համար
ամբէն
մակրու
Հանրա
րութիւ
ոք կրն
րես նո
տալ թե
ալ երե
չէ կար
նորքե
պարագ
անօրէ
Մենք
թէ ամե
կան որ
նք տես
կին մէ
այնչափ
միւսւ. ի
են օգու
անոնց
Լորտ
ճառ, չ
լով Ան
ըսաւ թ
ապահ
կարող
թէ ևն
բայց պ
ամեն պ
պատմ
թիւնը
ամենէն
Այս
«Թայ
կը կար
րանակ
Լոնտոն
թիւնն
Յրանտ
չերթար
մար, կ
ներկայ
քով, յու
այս իր
քով պի
Թղթ
կողմէն
րով մի
և թէ պ
կուլթիւ
սած ճա
հետեւ
Յրանտ
իտալի
լրեն նոյ
(1) Տ.
սական
դեսպան
վերջնակ
մեկնած
դաւանի:

գարագույն ալիսի կազմէ, մի այնպիսի
ժամի մէջ կուգայ որ մի քանի նկատում-
ներով ձախորդ կանխազուշակութիւններ
ալ կուգան իրեն հետ մէկտեղ: Այս տա-
րի, առաջին անգամը լինելով, Ամերիկ-
եան Հանրապետութեան կարող ոյժերն
ալ մասն այն ազգերի շարքին մէջ որոնց
կալուածները կընդարձակուին և որի
համար ձեռք առնուած միջոցն ալ, մինչև
մի աստիճան, պատերազմէ է: Այս ատոր
համար ամենաթեթեւ պարտաւ մը անգամ
մտքէս չեմ անցուներ քնաւ, ես իմ հա-
մակրութիւնս չեմ մերժեր ամերիկեան
Հանրապետութեան որ այնչափ դժուա-
րութիւններ մէջ կանգնէ անցաւ. բայց ոչ
որ կրնայ ուրախալ թէ ասիական և թե-
րեւ նոյն իսկ եւրոպական զինանազի-
ւութեան գործողներին մէջ Ամերիկայի
ալ երեկոյ մի ծանր և լուրջ դէպք է որ
չէ կարող խաղաղութեան շահերին առաջ-
նորդել, թէ և ես կը խորհիմ որ ամեն
պարագայի մէջ պիտի առաջնորդէ հա-
ւանորէն Մեծ Բրիտանիայի շահերին:

Մենք այն տպաւորութիւն ունինք
թէ ամեն կողմէ այնպիսի պատճառներ
կան որ կրնան դէպի պատերազմ տանիլ:
Եւ անկէք ազգեր որոնք անկման վեճա-
կին մէջ են և իրենց կառավարութիւններ
այնչափ գէշ են որ չեն կրնար կանգուն
մնալ. իսկ ատոնց գրացիներ պատրաստ
են օգուտ քաղելու անոնց սկարութիւնէ,
անոնց ժառանգորդ լինելու համար:

Լորտ Սալիսբորի վերջացուց իր
ճառը, շատ մեծ գովեստներ կարգա-
րով Անգլիայի ծովային զօրութեան:

Ըսաւ թէ իր անհուն կայսրութեան
ապահովութեանը համար պէտք է
կարող լինի ինքզինք պաշտպանելու և
թէ և Անգլիա կը դարձի պատերազմէն,
բայց պէտք է որ պատրաստ դառնի
ամեն պատահարի դէմ: «Մեր պաշա-
պանութեան համար պատրաստու-
թիւնը խաղաղութիւնն ապահովելու
ամենէն լաւ միջոցն է»:

ԱՆԳԼԻԱ ՆԻ ՖՐԱՆՍԱ

«Թայմըզ»ի փարիզեան թղթակիցը
կը կարծէ գիտնալ թէ Լոնտոնի Ֆր-
անսական գեսպան Տ. Քամպօն (1)
Լոնտոն հասածին պէս, բանակցու-
թիւնները պիտի վերսկսին Անգլիայի և
Ֆրանսայի միջև: Տ. Քամպօն Անգլիա
չերթար հոն խափած կենալու հա-
մար, կրտէ, այլ մի մեծ ազգ պիտի
ներկայացունէ ուրիշ մի մեծ ազգի
քով, յարգանքով պիտի մոտիկ ընել
այդ իր ըսածներ և ինք ալ յարգան-
քով պիտի խօսի:

Թղթակիցը կը յուսայ որ երկու
կողմէն փոխադարձ փոքրիկ զիջումնե-
րով մի համաձայնութեան կը հասնին
և թէ պէտք չկայ չափազանց նշանա-
կութիւն տալու ճառախօսների խօ-
սած ճառերին և անոնցմէ հանուած
հետևութիւններին:

ՖՐԱՆՍԱ-ԻՏԱԼԻԱ ԱՆ ՄԻ ՄԻՋԱԴԵՊ

Մատաւառէն (կարմիր ծովին վրայ
իտալական նաւահանդիստ) կը հեռա-
դրեն նոյ. 17ին:

(1) Տ. Քամպօն, Կ. պօլի Ֆրան-
սական հրաժարած գեսպանը որ Լոնտոնի
գեսպան նշանակուած է, Քրէտէի խնդրի
վերջնական լուծումէն յետոյ Կ. պօլսէն
մեկնած է արգէն և այժմ Փարիզ կը
գտնուի:

ԽՄԲ. ԱՐՄ.

«Առապէն կիմացունեն որ Ֆրանսա-
կան մի պաշտօնեայ (Ս. Զորքիօն) յա-
ժաւորակ մարտանաւէն իջաւ Բահ-
թաի ծովեզերքը. իրեն հետ մէկտեղ
կը գտնուէին 6 նաւաւոր, 2 ասքարի
(ափրիկէցի զօրք) և 1 երկրորդական
պաշտօնեայ: Բահթաի ամրոցի հը-
րամանատարը կէս ջակտ զօրքով
գիմարեց անոր որ յայտարարեց
թէ ինք կը կարծէր որ Ֆրանսական
հող է այդտեղ: Ֆրանսացի պաշտօն-
եայն քաշուեցաւ դնաց իր յաժաւո-
րակ, ցամաքը թողնով 2 ասքարի և
ստորին պաշտօնեայի իտալացի սպայն
ալ իր կողմէ մէկ փոքրիկ խումբ զօրք
թողուց այնտեղ: Այս միջադէպ հա-
ղորդուեցաւ Ֆրանսական և իտալական
կառավարութիւններին:

Բահթաի սոյն միջադէպին վրայ
երկու կառավարութիւններին միջև
բանակցութիւններ եղան և խնդիրը
կարգադրուեցաւ բարեկամաբար, ա-
ռանց ունէ խառնակութեան տեղի տըր-
ուելու: Երկու կառավարութիւններն
ալ համաձայնած են արդի վիճակը
պահպանելու և օրպէսզի այդպիսի շը-
փութութիւններ գործնալ չպատահին,
իրենց սահմանադրու զորքերն,
1891ին Ֆրանսայի և իտալիայի միջև
եղած դաշնագրին համեմատ: Այս
նպատակով Ֆրանսացի և իտալացի
պատուիրակներէ կազմուած մի մա-
նածոցով պիտի երթայ հոն, տեղին
վրայ օրոշ կերպով դժեղու համար
իւրաքանչիւր կառավարութեան սահ-
մանադրութիւնները:

ՅԵՂԱԿԱՆ

Մամոնէն հոս եկող ճանքորդներէ
կիմանաք որ Ամերիկայէն իրենց հա-
րենիք վերագործող բազմաթիւ Հա-
յեր Մամոնի մէջ ամիս ու կէսի չափ
բանտարկուած մնացեր են, իբրև թէ
իրենց վտանգաւոր մարգեր լինելուն
համար տեղեկութիւն ստացուած լի-
նելով: Եւս գիտնալով անելէ և դրամ
վասնելէ յետոյ, հազիւ յաջողեցին
բանտէն արձակուելով հակողութեան
ուակ իրենց հայրենիք վերագործուիլ:
Ի հարկէ թիւրք օտարիկանութիւնը չը
յայտնէր թէ որո՞նք են այդ սուտ ու
թխու տեղեկութիւններ չարամտու-
թեամբ կամ շահախնդրութեամբ ի-
րեն տուողները: Բայց եթէ իրաւ է
որ գտնուած են այդպիսի վտանգիւն
գործող Հայեր, շատ ցաւալի է այդ,
թէ և տարօրինակ բան մը չէ զի ամեն
ազգի մէջ ալ կը գտնուին մամոնիներ,
կամ անելի ճիշդը՝ զրպարտող մաա-
նիչներ, չարամտութեամբ կամ շա-
հախնդրութեամբ թիւրք կառավա-
րութիւնը խաբողներ: Քանի որ
յայտնի է թէ այդ վերագործող խեղճ
Հայերին մէջ՝ մատնուածին համեմատ
վտանգաւոր մարդեր չկան, ամեն գը-
նացողներն ալ տուն տեղ անին իրենց
հայրենիքի մէջ և անձնաթիւ ու ան-
յայտ թափառաշրջիկ մարդեր ալ չեն
կարելի է որ թիւրք օտարիկանութիւնն
ինք ալ կը չինէ այդպիսի սուտեր,
պատրուակով մը օտակ քաշելու հա-
մար հայրենիք վերագործող ճան-
քորդներէն: Բայց այս ալ կայ որ ճան-

քորդները ցամաք իջնելու ատեն ոս-
տիկանութիւնն անոնց մէջէն մէկ քա-
նիները յակնէ յանուանէ փնտռել է
որ ապացոյց մ'է թէ նախապէս զըր-
պարտութիւններ իրեն հաղորդողներ
ալ եղած են:

ՎԻԼՀԷԼՄ ԿԱՅՍՐԻ ՃԱՆՈՐՈՒԹԻՒՆԸ

Մէսինաէն (իտալիա) կիմացունեն
որ Աւստրիայի կայսրն ու կայսրուհին
նոյ. 18ին կէսօրէն յիտոյ այդտեղ հա-
տնէն:

Մատրիտի արմանական գեսպա-
նը պաշտօնապէս իմացուցեր է սպա-
նիական կառավարութեան թէ Վիլ-
հելմ կայսրը սպանիական նաւահան-
գիտներն այցելելու մտադրութենէն
յետ կեցած է, Միլերկրականի մէջ
այս միջոցին տիրող գեշ օգին պատ-
ճառով:

Պէրլինէն կիմացունեն որ Վիլ-
հելմ կայսրին կը սպասեն այնտեղ ամ-
սիս 26ին կամ 27ին: Կայսրը ճանա-
պարհին վրայ մէկ օր միայն պիտի
մնայ Միլերիտ:

Մէսինաէն նոյ. 21ին Պէրլին
զրկուած մի հեռագիր կիմացունէ թէ
կայսրն ու կայսրուհին տանող շոգե-
նաւը նոյն օր գեղեցիկ օդով ճանքայ
եղած է Մէսինաէն դէպի Բոլա ուր
կը հասնի այսօր (չորեքշաբթի) առա-
ւօտ ժամը 8ին: Անկէ ալ ճանքայ պի-
տի ելնեն այսօր կէսօրէն յետոյ ժամը
1ին: Ամենքին ալ առողջութիւնը լաւ
է:

Մէսինաէն և Նորտոյլէ Ալկէմանէն
Ջայթունկա լրագրին զրկուած մի ու-
րիշ հեռագիր ալ կիմացունէ թէ ի-
տալիայի թագաւորը հեռագրով իր
խնդակցութիւն յայտնել է Վիլհելմ
կայսրին իր Արևելք ճանապարհոր-
դութենէն յաջողութեամբ վերադար-
ձին համար: ասկէ զատ, եւանդուն
խօսքերով իր շերմ բարեկամական
զգացումներ յայտնած է որոնց մաս-
նակից է և իտալիայի ժողովուրդն,
ըսել է: Վիլհելմ կայսրն Ումպերթօ
թագաւորին պատասխանած է շատ
սիրալիկ կերպով շնորհակալութիւն
յայտնելով:

ՅԱՆԻԱ ՆԻ ՄԻԱՏԵԱԼ ՆԱԶԱՆԳՆԵՐԸ

Պրանք մարաշխաղը Գուպաէն
հեռագրած է Սպանիայի պառետազ-
մական նախարարին որ վաշինկթօնի
կառավարութենէն ազգարարութիւն
եկած է թէ Գուպա կղզին ստանալու
համար վերջնական պայմանաժամ կո-
րոյշ 1899 յունուար 1ը, Հետեապէս
որոշուած է որ դեռ կղզին մնացող
սպանիացի հիւանդ զօրքերի ճանքայ
հանուիլը յետաձգուի մինչև առաջի-
կայ ամսի վերջերը:

Ամերիկեան կառավարութիւնը
Փարիզի խաղաղական յանձնաժողովի
իր պատուիրակներին հրահանգ զըր-
կեր է Գարօլինեան կղզիներէն մէկը
առնելու, վայելուչ զին մը վճարելով,
հեռագրական միջանկեալ կայարան
մ'ընելու համար այն տեղ:

— Սպանիական լրագիրները կը
գրեն թէ խօսք կայ որ ամերիկեան
կառավարութիւնը կը մերժէ իրաւա-
րար տառանի մը յանձնել փլիպպին
կղզիներ ինքիւրը: Բայց կը յօժարի
մի խոշոր գումար (20 միլիոն տոլար)
վճարել այդ արշիպելագոսն ստանա-
լուն փոխարէն:

— Պոսթոնէն նոյ. 20ին տրուած մի
հեռագիր կըսէ թէ Չարլս Էնրի նա-
ւարաններն հրաման զրկուած է շու-
տով յառաջ տանելու այնտեղ գտնուած
բոլոր նաւերի վերանորոգութիւնը:

Միւս կողմէ, Մատրիտէն ալ նոյ.
20ին տրուած մի հեռագիր կըսէ թէ
քաղաքական շրջանակներին մէջ կը
հաւատան որ Փարիզի խաղաղական
յանձնաժողովի ամերիկացի և սպա-
նիացի անդամներին միջև համաձայ-
նութիւն գոյացեր է եղեր:

ԱՐՅԱՅԱԶՄԱՆԻ ԼՈՒՐԵՐ

Պարսկաստանի Ուրմիա քաղաքին
մէջ հացի և մսի թանգութեան պատ-
ճառով ծանր խռովութիւններ ծագած
և ամբոխը յարձակած է մինչև իսկ
նոյն քաղաքի կառավարիչ շահապէի
տան վրայ: Զօրքերը հրացաններ
պարպելով հեռացուցած են պարսիկ
ամբոխը որոնց մէջէն 3 կին սպան-
նուած է, փախուտի իրարանցումի
միջոցին ոտքի տակ երթալով:

Խռովութիւնները նորէն կրկնուած
և մի քանի մարդիկ սպաննուած են:

— Նոյն քաղաքէն ռուսական լրա-
գիրներին կը հաղորդեն թէ Պարսիկ-
ներն սկսած են շատ գէշ վարուիլ
ռուսադաւանութիւն ընդունած Ասո-
րիներին հետ որոնք այժմ շատ նեղը
մնալով ժահմեական դառնալուն վը-
տանգը կայ: Այդ թղթակիցներ ան-
հրաժեշտ կը համարին ռուսական հիւ-
պատոսարանի մը հաստատութիւն Ուր-
միայի մէջ, ռուսադաւան Ասորիների
պաշտպանութեան համար:

— Գահիրէն կիմացունեն որ տէ-
րութիւններն ընդունած են խժտիվին
առաջարկը որ անցած փետրուար ամ-
սին մէջ ներկայացուցեր էր ընդհա-
նուր ժողովին և որի համեմատ տարե-
կան 221,000 անգլիական ոսկիի զեղչ
մը պիտի լինի կալուածական տուրքին
վրայ:

— Մարդանոցն Բէթէրպոլի լը-
րագիրներին հաղորդուած տեղեկու-
թիւններին նայելով, ժանտախտը որ
վերջերս երևան եղած էր Սմրդանտէն
50 մղոն հեռու Քըչաղ գիւղին մէջ,
այս ամօր սկիզբ անոր բնակիչներ 2/3
մասի մեռնելուն պատճառ եղեր է ար-
դէն: Քըչաղի մէջ 350ի չափ բնակիչ
կար:

Անգլիական Հնդկաստանէն եկած
լուրերին նայելով, ժանտախտը նորէն
սկսեր է սաստկանալ Պոմպէյի մէջ և
անոր շրջակայները: Մատրաի նա-
հանգին մէջ ալ երևան եղած է և Հայ-
տէրապատի մէջ բռնեղներ շատ են
եղած:

— Թանճէրէն կիմացունեն որ ի-
տալական «Ումպերթա» մարտանաւը
Մալակկան գնացած է Մարոքի իշ-

խանութեան վերջնագիր մը ներկայացունելու և հետևապէս ցոյց մ'ընելու համար՝ իտալական պաշտպան հանձնարարին հետ եղած գէշ վարմունքին և անոնց խիստ բանտարկութեան գէմը:

— Իտալական կառավարութիւնը Յրանաի հետ համաձայնելով առևտրական դաշնագիր մը կնքեց, երկու կողմին համար փոխադարձ առևտրութիւններով:

— Գահիրէէն կրմացունեն որ տեղակալ-գեղապետ Լէվիս, եգիպտացի հեծելազօրքի մի խմբի գլուխն անցած, կապոյտ ներդրի և Սպիտակ ներդրի մէջ և պոյտներ արած ժամանակ Տէրմիշներէ ասպատակային խումբերի հանդիպել և անոնց վրայ յարձակելով ցիրուցան փախուցներ և շատերն ալ գերի բռնեց: Եւ կրմացունեն ինքն իր կուսակիցներին մի փոքրիկ խմբի հետ մէկտեղ Բապնա կը գտնուի, Բօրտօֆանի մէջ: Իր հրացանակիր սուտանցիներէ շատեր դատարի կը հեռանան և ինք ալ ցորենի և ուտեստի մասին սկսած է նեղն լինալ:

— Անվէրսէն (Պէլիք) կրմացունեն թէ լուր կը պարտի հոն թէ արմատական (վիլ աբլաթալէնց) շողոմաշի որ նորատալէ Լոյս ընկերութեան կը վերաբերէր, ընկղմած է: Մէջը գրտնուող ճանաչողները և նախատեսները թիւը 600 կը հասնէր:

— Նիւ Եորքի «Սըն» լրագիրը կը հաստատէ այն լուր թէ Ռուսաստանի և Չինաստանի միջև գաղտնի մի դաշնագիր կնքուած է: Երեւի թէ դաշնագրի զխաւսը պայմանն այս է որ Չինաստանի մէջ ռուս զօրքեր պիտի գործածուին այս ինչ որոշուած հանգամանքներին մէջ մինչև որ Չինաստան զինուորական լաւ կազմակերպութիւն մ'ունենայ:

ՅԱՆՈՒՅՈՒՄՆԵՐ

Լոյս տեսաւ
ԲԱՅՅԻԻ
ՅԱՄՈՒԼԼ
պատմական վիպը
Ա. Բ. Գիրք
Հեղինակի վերջին պատկերով
Գինն է 7 շիլլինգ

Իսկ «Դաւիթ-Քէլ» հատոր Ա, Բ և Գ վերջաբանով և «Ելայծեր» հատոր Բ. յիսկաւոր, յոյս պիտի տեսնեն ներկայ տարուայ ընթացքում, որոնց բաժանորդագրութիւնը շարունակուած է: Երկու գրքի միասին բաժանորդագրին է 10 շիլլինգ: Իսկ յոյս տեսնելուց յետոյ կարժենան 14 շիլլինգ:

Յանկայտները թէ՛ Սամուէլի և թէ՛ Բաֆֆի միւս երկերի համար, կարող են գինը այս հասցէին

Mme Raffi
270, Uxbridge Road.
Shepherd's Bush,
London W.

ՅԱՆՈՒ ԳԻՐՔԵՐ

Արմենիայի իմաստասրտան մէջ ծախու կը գտնուին հետեւեալ գիրքերը որոնց առջև նշանակուած գիներին մէջ հաշուառած է նաեւ զրկելու փոխարին ծախքը:

Ծրարները ապահովագրուած (recommandé-registré) ստանալ ու գողները պէտք է որ ամեն մէկ ծրարի (մինչև 2 քիլո) համար 25 սանթիմ ապահովագրութեան ծախքը վճարեն: ԻՆՏԵՆՍԻՏԻՆԵՆ ԱՆԳԼԻԿԵՐԵՆ ԼԵՋՈՒԻ Ծօրիկեց

ՊԵՏՐՈՍ Ա. ԲԱՐՈՍԵԱՆ

Այս գիրքը պատրաստուած է յաւկապէս Ամերիկայի Միացեալ Նահանգաց մէջ գտնուող Հայերուն Ամերիկեան Անդրիքէն լեզուն ամենադիւրիմ ոճով սովորեցնելու համար: Ինքնուրուշիք յօրինուած է գերմանական և ամերիկեան մանկավարժական սկզբունքներուն վրայ հիմնուելով, և յարմարցուած է մարդակազմութեան ու լեզուական փոխափոխութեան նորագոյն պահանջներուն և Ամերիկայի Հայոց լեզուական կարողութիւններուն ու տեղական պահանջներուն: Առաջինն է իր տեսակին մէջ:

Կը բաղկանայ աւելի քան 350 երեսներէ և կը պարունակէ աւելի քան 3,000 ամենէն շատ գործածուած բառեր: Ամեն բառի առջև դրուած է նոյն բառի ամերիկեան մարտնչական գիրքէն հնչումը և ամերիկեան նշանակութիւնը: Գիտական բառերու առջև աւելցուած են քերականական, պատմական, աշխարհագրական, աստղագիտական, չափաբերական և ընկերաբանական զանազան ծանօթութիւններ: Գինն է 10 ֆրանկ (2 տոլար) Մարսէյի մէջ: Մարսէյէն դուրս զրկուելու համար 10 ֆր. և 80 սանթիմ:

— HISTORY of the ARMENIANS IN INDIA. From the earliest times to the present day. By MESROB J. SETH Armenian examiner to the University of Calcutta and Member of the Asiatic Society of Bengal. Calcutta. 1895.

(Price: 5 francs at Marseilles or 5 fr & 50 centimes post free.)

(Մարսէյի մէջ 5 ֆրանկ է: Մարսէյէն դուրս զրկուելու համար 5 ֆրանկ և 50 սանթիմ:)

— ԳԻՏԱՆԻ ԳԻՏԵԼԻՔՆԵՐ (Յատկապէս պատրաստուած Ամերիկայի Միացեալ Նահանգաց Հայ Դաշնակապետներուն կենսաբի, ժամանակի և դրամի ինայտգութիւն ընել տալու հարկ եղած դիւրութիւններն ընծառելու համար:) Աշխատաբանաց Պետրոս Ռ. Թորոսեան. Տպագր. Նիւ Եորք, Էլիսա Խալա և ընկ. 1897: Ամերիկա պետքող Հայերին և կամ արդէն հոն գտնուողներին համար շատ կարեւոր գիրք է: Գինն է 1 ֆրանկ և 25 սանթիմ:

ԷԿԻՆԵԱՆ. Կակնաւք (Բանաստեղծական գրուած մը Հայաստանի վիճակին վրայ). 1890. Տպագր. հեղինակին. Նիւ Եորք: 30 սանթիմ

Արտուր Հայաստանի կամ Տեղեկագիր Բալուայ, Քարբէրդու, Չարսանճաղ, Ճապաղլուրի և Երզնկայու: Յաւելուած ըստ ինդրանայ ազգասիրաց (Խիզան Գաւառ): Աշխատասիրեաց Պօղոս Ծ. Վ. Նախակաւ: 2 ֆրանկ:

ԻՄ ՀԱՅՐԱՍՊԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒ

(Կ. ՅՈՒՍՈՑ ՀԱՅՈՑ ԿԵԱՆՔԵՆ ԱՒՆՈՒՄԱՆ ՄԻ ԻՐԱԿԱՆ ՎԷՐ)

ԳՐԵՑ ԱՊԼԻԿԱՐԴ

Այս հետաքրքրաշարժ գրուած էր ներկայացունէ ընտանեկան տիպար պատկերներէ մին ուր կը տեսնուի թէ անբարոյական մի հայր իւր տղային ուսած վարքաւորքով որչա՞փ չափիք ներքէ պատահաւ դարձած է և վերջէ վերջոյ ինք ալ իւր որդու ձեռքով ապանուած և անհետացած է աշխարհէ: Գինն է 1 ֆրանկ, (78 սանթիմ):

ԺԲ

ՀՐԱՏԱՐԱՅԻՆՈՒՄՆ Գ. ՓՈՐՈՒԳԱԼԵԱՆ

ՆՄՈՅՇՆԵՐ

Գ. ՓՈՐՈՒԳԱԼԵԱՆ
ԳՐԱՐ ՈՏԱՆԱԻՈՐՆԵՐԷՆ

Գ. Փորթուգալեանի գրած հայրենասիրական ոտանավորներէ մի քանիքն աւելցուած են այս տեսարակի մէջ իրեն նմոյշներ քանակաւ քաղաքներէ մէջ և զանազան տպագրութիւններէ առկա իւրերեքմէ գրած ոտանավորներէ որոնք ժամանակին հրատարակուած չէին: Երկու կողմուած են այժմ: Այն մի քանի ոտանավորներ որոնք իւրեւ նմոյշ աւելցուած են այս տեսարակի մէջ: Գինն է 50 սանթիմ: Գ. Փորթուգալեանի երգապատկերներէ մէջ՝ որոնց վերաբերի ապագայութիւնն փառաքան արդէն արգելուած է, և Ասքե և Արմենիա լրագիրներին մէջ: Նմոյշներէ մէջ փոքրիկ տեղեկութիւններ ալ: Լաւ են նաեւ թէ այդ ոտանավորներէն շատերը գրուած են: Գինն (10 սանթիմ) 15 սանթիմ:

ՄԻ ՊՈՒԼԿԱՐ ՀԱՅՐԵՆԱՍԷՐ (ԶԱԲԱՐԻԱ ՍՈՌԱՅԱՆՈՎ)

ՅՐԱՆՍԵՐԷՆԷ ԹԱՐԳՄԱՆԵՑ
ՄԱՐՏԻՆ ԳՈՐԹՈՒԳԱԼԵԱՆ
1894

Պուլկարի անկախութեան հերոսներէ մէկին, Զաքարիա Սթոյա, նովի, որ իր ընդունակութեան շնորհով յաջողեցաւ մի լեռնաբանի գիւղացի հովուի պարզ վիճակէն հետզհետէ արհեստաւոր, վարժապետ, յեղափոխական գործիչ, խմբագրապետ և վերջապէս ազատ Պուլկարի Ազգային Ժողովի նախագահ դառնալ, իրաւ հետաքրքրաշարժ կենսագրութիւնն է, ուր ուշադրութեան արժանի տեղեկութիւններ կան նաեւ Պուլկարի թիւրքի լուծէն ազատելու աշխատանքը:

Խառնող պուլկար հայրենասէր յեղափոխականների գործունէութեանը մասին: Սկիզբը դրուած է նաեւ հեղինակին, Բրոֆէտօր Լուի Լըփէի, և թարգմանչին միջեւ եղած թղթակցութիւնը այս գրքի հայերէն թարգմանութեանն առթով:

Հեղինակը շատ իրաւամբ կը գրէ իր յառաջարանի վերջ թէ «Զարմանք պիտի պատճառէ ինձ եթէ ընթերցողները հետաքրքրութիւնը չարժի պետական մարդ դարձած մի գիւղացիի այս վաւերական պատմութեան վրայ»:

Գինն է փոստի ծախքով մէկտեղ 1 ֆրանկ և 40 սանթիմ:

Տարածելու համար մեծ քանակութեամբ առնողներին 25 % զեւ 42 լինի:

(Պարտկառտանի Հայերէն համար 1 ֆրանկ է:)

ՀԱՅ ԼՐԱԳՐՈՒԹԵԱՆ
ՀԱՐԻՐԱՄԵԱՅ (1794-1894)
ՇՈՐԵԼԻՆԻ ՊԱՏԿԵՐԸ

Հայ ազգին մէջ լրագրի սկզբնաւորութեան դարադարձին առթով 1894 թուականին հրատարակուած այս միտաւ գիրքով և լուսատիպ (phototypique) չփեղ պատկերի մեծութիւնն է 50×35 հարիւրորդամէթր և տպուած է 70×45 հարիւրորդամէթր քարտոնի (carton) վրայ այլ և այլ բնագրով: Մէջտեղը գրուած է Հայ լրագրութեան հիմնադրին, Տ. Յարութիւն Քհնյ. Շմառնեանի, պատկերը և բոլորովը՝ 1894ին հայերէն լեզուով հրատարակուող բոլոր լրագիրները, անոնց գրէթէ ամենի խմբագրապետների պատկերներով:

Գինն է 4 ֆրանկ, ճանապարհատախքով մէկտեղ հաշուած: Իսկ Պարսկաստանի համար 2 ֆրանկ և 50 սանթիմ:

Գաղմքեայեան Հ. Գ. — Պատմութիւն Հայ լրագրութեան ի սկզբանէ մինչև մեր ժամանակը. Հատոր Ա. 1794-1860: Մէկ լուսատիպ պատկերով: Գինն է, ճանապարհատախքով մէկտեղ, 2 ֆր. և 50 սանթիմ:

Վերդերաւ թէ՛ պատկերը և թէ՛ գիրքը կարելի է ստանալ Արմենիայի խմբագրատունէն, արժէքը կանխիկ զրկելով:

ԼՈՒՍԻՆԵԱՆ ՍՐԱՋԱՆԻ ՊԱՏԿԵՐԸ

Տանկական բանութեան նահատակ եղող խորէն նարպէյ-Լուսինեան Սրբազանի պատկերը ընտիր թղթի վրայ տպուած կը ծախուի Արմենիայի խմբագրատունը: Գինն է 65 սանթիմ, փոստի ծախքը խմբագրատունէն վճարուելով:

ՅՆՈՐԷՆ-ԻՄՔԵՐԻ
Գ. ՓՈՐՈՒԳԱԼԵԱՆ

ՄԱՐՏԻՆ
Գաղմքեայեան Գ. Փորթուգալեանի
Le Génral: François CARRIERE
Marseille. — Imprimerie et Papeterie du Mid
Quai du Canal, 9